

2021-10-28
Ju2021/03732**Justitiedepartementet**Kriminalvården
601 80 Norrköping

Uppdrag att vidareutveckla det återfallsförebyggande arbetet

Regeringens beslut

Regeringen ger Kriminalvården i uppdrag att vidareutveckla sitt återfallsförebyggande arbete. Myndigheten ska analysera hur arbetet i högre grad kan anpassas till samtliga dömdas olika behov och förutsättningar. Kriminalvården ska särskilt beakta unga dömdas behov.

Utifrån analysen ska Kriminalvården redogöra för hur de identifierade behoven kan omhändertas i verksamheten.

Kriminalvården ska lämna en delredovisning senast den 15 september 2022. Kriminalvården ska slutredovisa uppdraget senast den 15 september 2023.

Bakgrund

Beläggningen i Kriminalvårdens anstalter har ökat kraftigt från och med 2018 och medelbeläggningen har fortsatt att öka under 2021.

Varje år tas drygt 500 personer under 21 år in i fängelse. För de ungdomar vars brottslighet har gått så långt att de döms till kriminalvårdspåföljd är det angeläget att Kriminalvården bedriver ett intensivt och målinriktat arbete för att vända den negativa utvecklingen.

Av de klienter som hade en pågående fängelseverkställighet den 1 oktober 2020 bedömdes 58 procent ha någon form av missbruksproblematik. Motsvarande siffra inom frivården var 63 procent (Kriminalvård och Statistik 2020).

Behandlingsprogrammets syfte är att förebygga återfall i brott. Av de intagna i anstalt som bedömts ha medelhög eller hög risk för återfall i brott fullföljde 21 procent behandlingsprogram under 2020. För frivården var motsvarande siffra 13 procent.

Arbete, yrkesutbildning och utbildning i allmänhet anses av Kriminalvården bidra till de intagnas chanser till en plats på arbetsmarknaden. Studier och vuxenutbildning utgör tolv procent av sysselsättningen i anstalt.

Kriminalvården har på uppdrag av regeringen bedrivit försöksverksamhet med en modell för tidig och samordnad planering av insatser, s.k. inslussning. Mot bakgrund av erfarenheterna från Kriminalvårdens försöksverksamhet och Brottsförebyggande rådets utvärdering av denna har regeringen gett Kriminalvården i uppdrag att fortsätta att utveckla arbetet med inslussning inför bredare spridning av modellen. Inom ramen för detta utvecklingsarbete ska också särskilt fokus riktas mot insatser för unga dömda.

Den 1 maj 2021 trädde en lagändring i kraft som innebär att den villkorliga frigivningen ska kunna skjutas upp för den som under anstaltstiden inte deltar i eller missköter återfallsförebyggande åtgärder eller andra åtgärder som kan hjälpa den dömda att anpassa sig i samhället. Det är av högsta vikt att Kriminalvården har ett väl utvecklat återfallsförebyggande arbete som i hög grad är anpassat till de dömdas olika behov och förutsättningar.

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag som innebär att om någon som är 18–20 år har begått ett brott, och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, ska hans eller hennes ungdom inte beaktas särskilt vid straffmätningen. Detsamma ska gälla om brottets straffvärde uppgår till fängelse i ett år eller mer. Det ska inte heller krävas särskilda skäl för att döma lagöverträdare i den åldersgruppen till fängelse, och samma straff ska kunna dömas ut som för andra myndiga lagöverträdare, t.ex. fängelse på livstid.

Närmare om uppdraget

Med ovanstående förändringar kommer dömda att befinna sig i Kriminalvårdens verksamheter längre än tidigare och det är av högsta vikt att myndigheten arbetar med väl underbyggda metoder för att förhindra fortsatt brottslighet efter avslutad verkställighet. Vare sig det handlar om korta eller

långa fängelsestraff ska målet vara att straffet markerar slutet på den dömdes kriminella bana.

Ett framgångsrikt återfallsförebyggande arbete för dömda förutsätter att Kriminalvården kan tillgodose kraven på ett individanpassat innehåll i verkställigheten. Det förutsätter även en helhetssyn när det gäller vilka åtgärder som ska vidtas och det är därför av särskild vikt att det finns en fungerande samverkan med andra berörda aktörer. Det är vidare särskilt angeläget att unga som återfaller i brott på ett tidigt stadium blir föremål för åtgärder som kan bidra till att en kriminell livsstil bryts.

Kriminalvården bör mot denna bakgrund ges i uppdrag att intensifiera det återfallsförebyggande arbetet genom en kraftfull och långvarig satsning på åtgärder under verkställigheten. Det handlar bl.a. om att vidta åtgärder så att en högre andel deltar i och slutför behandlingsprogram under sin verkställighet samt att tillse att utbildning och annan adekvat sysselsättning erbjuds fler intagna i anstalt. Det kan också handla om att utveckla arbetet med att bistå intagna att planera sin ekonomi i syfte att minska risken för en ökad skuldsituation. Det handlar därutöver också om att fortsätta arbetet med att stärka samverkan mellan berörda myndigheter och civilsamhället för att få till stånd en adekvat utslussning.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Anna Brodén

Kopia till

Finansdepartementet
Arbetsmarknadsdepartementet